

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
« طرح ماده واحد اصلاح مواد ۷۰۵ تا ۷۱۱ کتاب
پنجم قانون مجازات اسلامی»

مقدمه

آثار و تبعات مفسده‌انگیز اجتماعی و فرهنگی پدیده قمار چه از لحاظ اجتماعی و چه از منظر فردی، موجب گردیده مقنن از سال ۱۳۰۴ در قوانین کیفری نسبت به جرم‌انگاری این عمل اقدام نماید. در حال حاضر در خصوص قمار، قانون مجازات اسلامی - کتاب پنجم (مجازات‌های تعزیری و بازدارنده) ذیل مواد (۷۰۵) تا (۷۱۱) قانون مذکور به جرم‌انگاری این اقدام و رفتارهای مرتبط با آن پرداخته است. اما تحولات اجتماعی و فناوری، نظام حقوق کیفری را در مواجهه با این قبیل رفتارهای نابهنجار با چالش‌هایی روبه‌رو نموده است. فقدان تعریف مشخصی از این پدیده و ابهام در خصوص شامل مواد مزبور به قمار سایبری و همچنین ابهام در شمول قوانین کیفری موجود نسبت به رفتارهای مشابه همچون شرط‌بندی و بخت‌آزمایی و ضعف و فقدان مجازات‌های متناسب با مرتکبین، از جمله برخی چالش‌های قانونی این حوزه به‌شمار می‌رود. طرح «ماده واحد اصلاح مواد (۷۰۵) تا (۷۱۱) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی» به منظور رفع خلأهای قانونی این حوزه با اصلاحاتی به تصویب کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی رسیده است. در این گزارش به بررسی ابعاد مختلف این مصوبه می‌پردازیم.

ویژگی‌های مهم مصوبه کمیسیون در خصوص به‌روزرسانی جرم‌انگاری قمار

در مقایسه با مواد قانونی موجود راجع به جرم‌انگاری قمار، مصوبه کمیسیون از چند ویژگی مهم برخوردار است که عبارتند از:

۱. تفکیک عناوین مجرمانه شرط‌بندی و بخت‌آزمایی از قمار و تعیین حدود و ثغور هر یک از آنها که می‌تواند خلأها و ابهام‌ها در این خصوص را برطرف نماید (موضوع ماده (۱) مصوبه کمیسیون).
۲. با عنایت به اهمیت مقابله و برخورد با اداره‌کنندگان سایت‌های قمار و شرط‌بندی و فقدان ضمانت اجرای بازدارنده در این خصوص، تشدید مجازات دائرکنندگان و اداره‌کنندگان سایت‌های قمار و شرط‌بندی و مکان‌های فیزیکی قمار و شرط‌بندی مورد لحاظ قرار گرفته است (موضوع ماده (۲) مصوبه کمیسیون).
۳. تشدید مجازات مرتکبین قمار در مواردی که به صورت حرفه‌ای و یا سازمان‌یافته و یا در مواردی که مال موضوع جرم از حدنصاب مشخصی فراتر باشد در این مصوبه مورد توجه قرار گرفته است (موضوع ماده (۳) مصوبه کمیسیون).

مخصوص سخن علمی

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال اول

شماره ثبت:

۲۲۰

شماره چاپ:

۶۲۸

تاریخ چاپ:

—

دفتر مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۷۳۱۵-۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۰/۸/۱۶

۴. توجه به رفتارهای پوششی که در این حوزه صورت می‌گیرد، مانند پوشش اقدامات خیریه که این موضوع در مصوبه کمیسیون مورد پیش‌بینی قرار گرفته است (موضوع تبصره «۱» ماده (۲) مصوبه کمیسیون).
۵. با توجه به ابهامات موجود تقنینی در خصوص جرم بودن ارتکاب قمار در فضای مجازی، این موضوع به‌صراحت در مصوبه کمیسیون مورد پیش‌بینی قرار گرفته است (موضوع ماده (۱) مصوبه کمیسیون).
۶. توجه به منفعت، خدمت و امتیاز که در کنار وجه و مال، در عمل از سوی مرتکبین مابه‌ازای قمار قرار می‌گیرد (موضوع تبصره‌های «۱» تا «۳» ماده (۱) مصوبه کمیسیون).
۷. به‌منظور جلوگیری از سوءاستفاده از کارت‌ها و حساب‌های بانکی و همچنین درگاه‌های پرداخت در چرخه ارتکاب قمار و شرط‌بندی، ضمانت اجراهای لازم برای جلوگیری از این اقدامات مورد توجه قرار گرفته است (موضوع ماده (۵) مصوبه کمیسیون).
۸. پیش‌بینی سازوکارهای حقوقی جهت مسدودسازی سایت‌ها و مقابله با ارائه‌دهندگان خدمات اینترنتی و خدمات بانکی که در فرایند ارتکاب جرائم قمار و شرط‌بندی اطلاعات مربوطه را به‌موقع گزارش ننماید (موضوع ماده (۷) مصوبه کمیسیون).

نتیجه‌گیری

مصوبه کمیسیون قضایی و حقوقی در خصوص طرح مورد بحث بسیاری از خلأهای موجود در مواد (۷۰۵) تا (۷۱۱) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (۱۳۷۵) را مرتفع کرده است. توجه به مسئله قمار سایبری، ارائه تعریف و تعیین حدود و ثغور پدیده قمار و همچنین تفکیک آن از اقدامات مشابه همچون شرط‌بندی و بخت‌آزمایی و رفع ابهامات تقنینی موجود در این رابطه، متناسب‌سازی مجازات‌ها و تقویت بازدارندگی ضمانت اجراها از مهم‌ترین ویژگی‌های مصوبه حاضر است. به‌علاوه متن از ساختارهای قانونی مطلوبی برخوردار و با توجه به تحولات جدید قانون مجازات اسلامی - بخش کلیات - تنظیم شده است. از این جهت، تصویب گزارش کمیسیون مورد پیشنهاد است.

شماره ماده	موافق	مخالف	ارجاع به کمیسیون
۱	✓		
۲	✓		
۳	✓		
۴	✓		
۵	✓		
۶	✓		
۷	✓		

شماره ماده	مصوبه کمیسیون	موافق	مخالف	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
۱		✓			تفکیک عناوین مجرمانه شرط بندی و بخت آزمایی از قمار و تعیین حدود و ثغور هریک از آنها که می تواند خلأها و ابهامها در این خصوص را برطرف نماید.	
۲		✓			با عنایت به اهمیت مقابله و برخورد با اداره کنندگان سایت های قمار و شرط بندی و فقدان ضمانت اجرای بازدارنده در این خصوص، در این ماده تشدید مجازات دائر کنندگان و اداره کنندگان سایت های قمار و شرط بندی و مکان های فیزیکی قمار و شرط بندی مورد لحاظ قرار گرفته است.	
۳		✓			در این ماده تشدید مجازات مرتکبین قمار در مواردی که به صورت حرفه ای و یا سازمان یافته و یا در مواردی که مال موضوع جرم از یک حدنصاب مشخصی فراتر باشد در این مصوبه مورد توجه قرار گرفته است.	
۴		✓			در این ماده تولید، معامله، عرصه و نگهداری ابزار مخصوص قمار مورد جرم انگاری قرار گرفته است.	
۵		✓			به منظور جلوگیری از سوء استفاده از کارت ها و حساب های بانکی و همچنین درگاه های پرداخت در چرخه ارتکاب قمار و شرط بندی، ضمانت اجراهای لازم برای جلوگیری از این اقدامات مورد توجه قرار گرفته است.	
۶		✓			عدم اطلاع رسانی ضابطین و سایر مأمورین صلاحیت دار به مقامات ذی صلاح در مواردی که از جرائم مذکور در این مصوبه مطلع گردند مورد جرم انگاری قرار گرفته است.	
۷		✓			در این ماده سازوکارهای حقوقی جهت مسدودسازی سایت ها و مقابله با ارائه دهندگان خدمات اینترنتی و خدمات بانکی که در فرایند ارتکاب جرائم قمار و شرط بندی اطلاعات مربوطه را به موقع گزارش ننمایند پیش بینی گردیده است.	